

گزارش نشست علمی

بررسی فقهی حقوقی

رای وحدت رویه دیوان عالی کشور (۴۱۷)

دکتر سید علی سید موسوی

دوشنبه ۱۴۰۲/۹/۲۷

جامعة المصطفی العالمیة - نمایندگی تهران والبرز

موضوع ولد عرضی باشد فرزند نامشروع به طور طبیعی و عرضی فرزند پدر و مادر در زناکار به حساب می آید. پس احکام مذکور بر آنها نیز مترتب می شود. به جز احکامی که در شرع مقدس از آنها نفی شده مانند: ارث. و اگر موضوع احکام مذکور ولد مشروع باشد طبعاً احکام مذکور بر اولاد غیر مشروع مترتب نمی شود مگر با وجود دلیل خاص شرعی مانند: محرمیت.

محور نخست: احکام فرزندان نامشروع

احکام مربوطه به فرزندان نامشروع (ولد الزنا) در دو بخش قابل بحث و بررسی است:

۱. احکامی که مربوط به نسبت فرزند نامشروع به پدر و مادر طبیعی او و نیز آثار مترتب بر آن است.

۲. احکام ناظر به محرومیت های فرزندان نامشروع از بعضی مناصب اجتماعی از قبیل حکومت (حاکم شدن)، قضاوت، امامت جماعت و...

نسبت به بخش اول یعنی نسبت فرزندان نامشروع دو دیدگاه کلی وجود دارد:

دیدگاه یکم: دیدگاهی که اصل و قاعده را بر نفی احکام پدر و فرزندی گذاشته به جز احکامی که با دلیل ثابت شده باشد.

دیدگاه دوم: اصل را بر اثبات تمام احکام پدر فرزندی قرار داده است به جز احکامی که با دلیل شرعی متغی شده باشند.

خاستگاه این دو نظر آن است که موضوع احکام مربوط به فرزندان مثل نفقه، حضانت، داشتن فامیل پدر، آیا ولد عرضی است یا ولد شرعی. اگر

سلسله نشست های علمی هفته پژوهش

نشست علمی پژوهشی

دوشنبه
۱۴۰۲/۹/۲۷
از ساعت ۱۰ تا ۱۲

بررسی فقهی حقوقی
رای وحدت رویه دیوان عالی کشور (۴۱۷)

حجة الاسلام آقای دکتر سید علی سید موسوی

http://vc.miu.ac.ir/miut

تهران، خیابان قرنی، کوچه دهقانی نیا، پلاک ۱۲، سالن نشست ها.

محور دوم: یعنی محرومیت فرزندان نامشروع از مناصب اجتماعی مثل حکومت قضاوت ... بدان جهت است که این مناصب در بین مردم و نیز از دیدگاه شارع مقدس اهمیت ویژه‌ای دارد و نیازمند مقبولیت و محبوبیت مردمی و اجتماعی می‌باشد از طرفی فرزندان نامشروع در نگاه بیشتر مردم افرادی منفور نالایق و در معرض لغزش بوده و جامعه به آنها نگاهی تحقیرآمیز دارد. از این رو شارع مقدس هر چند ولد زنا را بی‌تقصیر و در عین حال انسانی قابل هدایت می‌داند؛ اما با توجه به اهمیت مناصب مذکور در جامعه اسلامی و برای حفظ جایگاه آنها در بین مردم، فرزندان نامشروع را از تصدی این مناصب معاف نموده است.

نشست‌های علمی زیر را برگزار می‌کند:
معاونت آموزشی و پژوهشی با همکاری گروه‌های علمی تربیتی

فقرهای علم در جهان اسلام... عمکرد و رویکردها
آقای دکتر محمدرضا کلانفریانی
شنبه ۱۸ / ۹ / ۱۳۹۲ - ۱۰ تا ۱۲

بررسی فقهی حقوق جرم جایی و تطبیق آن
آقای دکتر سیدعلی سیدموسوی
یکشنبه ۱۹ / ۹ / ۱۳۹۲ - ۱۰ تا ۱۲

نقائص اسلامی و لزوم آن ... نامه به روحیه خبیثه
آقای دکتر حسن نسکری
دوشنبه ۲۰ / ۹ / ۱۳۹۲ - ۱۰ تا ۱۲

بررسی فقهی حقوقی رای وحدت رویه در جرم جایی
آقای دکتر سیدعلی سیدموسوی
دوشنبه ۲۱ / ۹ / ۱۳۹۲ - ۱۰ تا ۱۲

سبک اسلام امیرال بر اندوختی: تحلیل و نقد
آقای دکتر سیدحسن میری
چهارشنبه ۲۳ / ۹ / ۱۳۹۲ - ۱۰ تا ۱۲

نشانی: تهران، خیابان قرنی، کوچه دهقانی‌نیا، پلاک ۱۲.
<http://vc.miu.ac.ir/miut>

از آنجایی که احکام شرعی عام است، شامل هر دو می‌شود مگر صاحبان دیدگاه مخالف اثبات نمایند «ولد شرعی» موضوع احکام شریعت قرار گرفته است. مهمترین ادله‌ای که توسط ایشان قابل نقد ورد است عبارتند از:

- ۱: برخی موارد مانند ارث از احکام از ولد نامشروع نفی شده است. پس به دلالت التزام معلوم می‌شود موضوع احکام شرعی، ولد مشروع است نه ولد عرض. پاسخ آنست که نفی حکم اعم از نفی موضوع است. یعنی ممکن است با وجود برقراری رابطه فرزندی، استثنائاً ارث به او تعلق نگیرد همانطور که فرزند کافر از پدر ارث نمی‌برد ولی رابطه فرزندی برقرار است.
- ۲: حدیث نبوی: (الولد للفرع و للعاهر الحجر) از این حدیث چنین بهره گرفته‌اند که زناکار بهره‌اش سنگ و عقوبت است و فرزند به او منتسب نمی‌شود. پاسخ آن است که عاھر استفاق عقوبت و حدّ شرعی دارد؛ اما این منافاتی با وجود رابطه فرزندی بین او و مولود نامشروع نیست.

نتیجه آنکه با این ادله نمی‌توان ثابت نمود که موضوع احکام شرعی ولد مشروع است. پس هفت جرم موضوع احکام ولد عرضی است و در نتیجه اصل او (آنست که احکام شرعی متوجه ولد عرضی است مگر با دلیلی خلاف آن ثابت شود. در مورد ارث و نیز وجوب اطاعت والدین دلیل معین آن را به والدین و فرزندان شرعی اختصاص داده است و این احکام در مورد فرزندان نامشروع جاری نمی‌شود اما سایر احکام مثل حضانت، نفقه، حرمت ازدواج، عدم قصاص پدر در قتل فرزند و.....

